

Fonaments educatius de la logopèdia

Codi: 101702

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	FB	1	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Nayme Daniela Salas

Correu electrònic: Nayme.Salas@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Equip docent

Mariona Pascual Peñas

Iban Mañas Navarrete

Prerequisits

És imprescindible un bon domini del català oral i escrit per tal de poder realitzar les activitats. Les avaluacions estaran escrites en català i no es traduiran. Es recomana un nivell de comprensió lectora suficient en anglès, posat que hi ha lectures obligatòries en aquesta llengua

Objectius

Aquesta assignatura proporciona coneixements sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral i la llengua escrita en l'àmbit escolar, en els primers cicles educatius. Un dels camps possibles d'actuació del logopeda són els centres educatius; per tant, es considera imprescindible oferir una primera panoràmica sobre els fonaments teòrics i les metodologies didàctiques d'intervenció en els processos d'adquisició i producció de la llengua oral i la llengua escrita.

Al finalitzar l'assignatura l'alumne serà capaç de:

- Conèixer els fonaments teòrics i els processos d'adquisició i producció de la llengua oral i la llengua escrita en l'àmbit escolar.
- Analitzar i valorar els processos d'escriptura i lectura en l'etapa dels primers aprenentatges de la llengua escrita.
- Aplicar les estratègies adequades que donen suport al procés d'adquisició i producció de la llengua oral i escrita.

- Saber analitzar críticament materials escolars relacionats amb l'ensenyament de la llengua (oral i escrita).
- Entendre que un aprenentatge efectiu de la llengua oral i escrita té repercussions en tots els altres aprenentatges del currículum.
- Ser capaç d'integrar els diversos sabers que incideixen en els processos d'adquisició de la llengua oral i escrita: psicolingüística, lingüística, i metodologies didàctiques.
- Comprendre i analitzar els processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua i interpretar les metodologies d'intervenció escolars.
- Comprendre el paper de les diferents llengües implicades en l'educació lingüística.

Competències

- Adequar la pròpia comunicació a auditoris diversos segons l'edat, la patologia, etc.
- Analitzar i sintetitzar informació.
- Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
- Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Dominar la terminologia que permeti interactuar de manera eficaç amb altres professionals.
- Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals
- Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.
- Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i sintetitzar.
2. Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
3. Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
4. Descriure i relacionar els fonaments pedagògics de la logopèdia: organització escolar, processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral i escrita.
5. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
6. Explicar el paper del logopeda a l'escola.
7. Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
8. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
9. Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.
10. Utilitzar correctament la terminologia relacionada amb l'ensenyament del llenguatge.
11. Utilitzar estratègies de comunicació adequades a infants de diferents edats.
12. Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.

Continguts

Bloc teòric

1. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua oral

1.1 Introducció: conceptes clau de la llengua oral i la seva didàctica.

1.2 La interacció comunicativa i verbal: propostes didàctiques i recursos educatius.

1.3 El context escolar com a espai comunicatiu: la llengua oral com a eina que permet comunicar-se.

1.4 El context escolar com a espai d'aprenentatge: la llengua oral com a eina que permet reflexionar sobre la llengua.

2. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua escrita

2.1 Importància de la llengua escrita des de les perspectives social, psicolingüística i educativa.

2.2 Els processos de l'escriptura: models.

2.3 Comprensió lectora: models.

2.4 Les funcions executives i el seu paper en la lectura i l'escriptura.

2.5 El desenvolupament de la lectura i l'escriptura

2.6 L'ensenyament de la lectura i l'escriptura

2.7 L'ortografia: adquisició, impacte en el procés d'escriptura i el seu ensenyament.

2.8 La identificació de paraules: adquisició, impacte en el procés de comprensió lectora i el seu ensenyament.

Bloc pràctic

1. La transversalitat de la llengua a l'escola.

2. El paper de les TIC en la recerca i l'ensenyament de la llengua escrita.

Metodologia

Nota: La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries. L'equip docent detallarà a través de l'aula moodle o el mitjà de comunicació habitual el format presencial o virtual/on-line de les diferents activitats dirigides i d'avaluació, tenint en compte les indicacions de la facultat en funció del que permeti la situació sanitària.

El protagonista del procés d'ensenyament-aprenentatge és l'alumnat. Sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia docent i les activitats formatives tal i com es detalla a continuació:

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes en gran grup. Exposicions per part del professorat dels continguts principals del programa a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants, en la mesura del possible	60	2,4	1, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11
Classes en petit grup. Espais de treball en grup reduïts en què s'aprofundeix en l'ús de les TIC i el tractament del llenguatge per donar suport al desenvolupament del llenguatge oral i escrit.	18	0,72	3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12

Tipus: Supervisades

Participació als debats proposats al Campus Virtual. Tutories en línia. Tutories presencials	19,7	0,79	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12
Tipus: Autònomes			
Recerca d'informació bibliogràfica i lectura d'articles. Elaboració de treballs sobre el desenvolupament de la llengua escrita Elaboració de treballs sobre TIC i sobre literatura infantil.	117	4,68	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12

Avaluació

L'assistència a les activitats dirigides és obligatòria per assolir els objectius de l'assignatura. Per ser avaluat caldrà assistir a un mínim del 80% de totes les classes en gran grup de cada bloc i a les sessions pràctiques en petit grup.

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les evidències d'aprenentatge que es mostren en la graella que hi ha a continuació. La realització de totes les evidències d'aprenentatge és indispensable per superar l'assignatura. Les evidències no presentades rebran una nota de 0. Cal tenir present que un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% de la nota constarà com a AVALUABLE, i per tant, se li assignarà una puntuació (i, com que no haurà lliurat totes les evidències, no podrà superar l'assignatura). En cas contrari (els lliuraments no arriben al 40% de la nota), serà qualificat com a NO AVALUABLE.

La nota final de l'assignatura s'obtindrà a partir de la mitjana ponderada de les evidències d'aprenentatge. Per aprovar l'assignatura cal tenir una nota mitjana (d'acord amb la ponderació detallada a la graella) de 5 o més. Cap evidència d'aprenentatge pot fer mitjana amb la resta si és inferior a 4.

Proves de recuperació: Podrà optar a realitzar proves de recuperació aquell alumnat que (1) tingui una o més evidències d'aprenentatge amb una nota inferior a 4, o (2) no hagi arribat a una nota de mitjana (ponderada) de 5 en el conjunt de les evidències d'aprenentatge. La condició per poder accedir a la recuperació és tenir una qualificació d'avaluació contínua major o igual a 3,5 punts. És important destacar que les evidències no presentades no són recuperables. El sistema de recuperació només permet incrementar la qualificació fins a un màxim de 5 punts per evidència; és a dir, les evidències no superades en una primera instància poden rebre una nota màxima de 5 en la recuperació. Després, la nota es ponderarà per mantenir la relació de pes respecte de les altres evidències.

Per a més informació sobre pautes d'avaluació, consultar el següent enllaç:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.htm>

Codi Evidència	Denominació	Pes	Format (oral, escrit o ambdós)	Autoria (individual, col·lectiva o ambdues)	Via (presencial, virtual o ambdues)	Temporalització
EV1	Prova escrita: Bloc de llengua escrita 1	20%	Escrit	Individual	presencial	Primer període avaluatiu
EV2	Prova escrita: Bloc de llengua escrita 2	20%	Escrit	Individual	presencial	Segon període avaluatiu
EV3		20%	Escrit	Individual	presencial	

	Prova escrita: Bloc de llengua oral					Segon període avaluatiu
EV4	Breu treball de recerca sobre el desenvolupament la llengua escrita	20%	Escrit	Col·lectiva	ambdues	finals de maig
EV5	Pràctiques de biblioteca	10%	Escrit	Col·lectiva	ambdues	a determinar
EV6	Pràctiques d'informàtica	10%	Escrit	Col·lectiva	ambdues	a determinar

No es preveu que l'alumnat de 2ª o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1. Prova escrita: Bloc de llengua escrita 1	20% de la nota final	2	0,08	1, 2, 3, 4, 7, 9, 10
EV2. Prova escrita: Bloc de llengua escrita 2	20% de la nota final	2	0,08	1, 2, 3, 4, 7, 9, 10
EV3. Prova escrita: Bloc de llengua oral	20% de la nota final	2	0,08	1, 3, 4, 6, 9, 10, 11
EV4. Breu treball de recerca en el desenvolupament la llengua escrita	20% de la nota final	3,5	0,14	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12
EV5. Pràctiques de biblioteca. La transversalitat de la llengua a l'escola	10% de la nota final	0,4	0,02	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
EV6. El paper de les TIC en la recerca i ensenyament de la llengua escrita.	10% de la nota final	0,4	0,02	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA FONAMENTAL*

ALVES, R., LIMPO, T., SALAS, N., JOSHI, M. (2018). Handwriting and spelling. S. Graham, C.A. MacArthur, M. Hebert (Eds.) *Best practices in writing*, 3rd Edition. The Guilford Press.

COLTHEART, M. (2005). Modeling reading: The dual-route approach. M. Snowling & C. Hulme (eds.), *The Science of Reading*. London: Blackwell, p. 6-23.

DIAMOND, A. (2013). Executive functions. *Annual Review of Psychology*, 64, 135-168.

DUKE, N. K., WARD, A. E., PEARSON, P. D. (2021). The science of Reading comprehension instruction. *The Reading Teacher*, 74(6).

FLOWER, L., HAYES, J. R. (1981). A cognitive process theory of writing. *College Composition and Communication*, 32(4), 365-387.

HAYES, J. R. (2011). Kinds of knowledge-telling: Modeling early writing development. *Journal of Writing Research*, 3(2), 73-92.

GRAHAM, S., HARRIS, K. R. (2009). Almost 30 years of writing research: Making sense of it all with The Wrath of Khan. *Learning Disabilities Research & Practice*, 24(2), 58-68.

KESANE, I., RUIZ, L. (2010). Contribucions de la comunitat científica internacional sobre aprenentatge de la lectura i superació del fracàs escolar. *Temps d'Educació*, 38, 115-134.

LLAURADÓ, A., DOCKRELL, J. (2019). Children's plans for writing: Characteristics and impact on writing performance. *Journal of Literacy Research*, 51(3), 336-356.

MCCUTCHEN, D. (2000). Knowledge, processing, and working memory. *Educational Psychologist*, 35, 13-23.

MORENO FERNÁNDEZ, F. (2002). *Producción, expresión e interacción oral*. Madrid: ArcoLibros.

NOUWENS, S., GROEN, M. A., KLEEMANDS, T., VERHOEVEN, L. (2021). How executive functions contribute to reading comprehension. *British Journal of Educational Psychology*, 91, 169-192

PERFETTI, C. A., LANDI, N., OAKHILL, J. (2005). The acquisition of reading comprehension skill. M. Snowling & C. Hulme (Eds.) *The Science of Reading*. Blackwell Publishing, p. 227-242.

REYZABAL, M. V. (1993). *La comunicación oral y su didáctica*. València: La Muralla.

SALAS, N. SILVENTE, S. (2019). The role of executive functions and transcription skills in writing: a cross-sectional study across 7 years of schooling. *Reading & Writing*, 33, 877-905.

SCARDAMALIA, M., BEREITER, C. (1992). Dos modelos explicativos de los procesos de composición escrita. *Infancia y aprendizaje*, 15(58), 43-64.

TOLCHINSKY, L. (2013). L'aprenentatge de l'escriptura i les seves dificultats. Ll. Andreu i Barrachina (coord.). *Transtorns d'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques*. UOC.

TREIMAN, R. (2017). Learning to spell words: Findings, theories, and issues. *Scientific Studies of Reading*, 21(4), 265-276

VILA i SANTASUSANA, M. (Coord.) (2002). *Didàctica de la llengua oral formal*. Barcelona: Graó.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ALVES, R. A., LIMPO, T., JOSHI, R.M. (2020). *Reading-writing connections: towards integrative literacy science* (Vol. 19). Springer Nature.

ANDREU-BARRACHINA, Ll. (Coord.). (2013). *L'adquisició de la lectura i les seves dificultats*. Barcelona:UOC.

BIGAS, M., CORREIG, M. (2000). *Didáctica de la lengua en la educación infantil*. Madrid: Síntesis.

BRUNER, J. (1985). *La parla dels infants*. Vic: EUMO.

FERREIRO, E., & TEBEROSKY, A. (1979). *Los sistemas de escritura en el desarrollo del niño*. México: Siglo XXI.

FIDALGO, R., & GARCÍA, J. N. (2008). El desarrollo de la competencia escrita a través de una enseñanza metacognitiva de la escritura. *Cultura y Educación*, 20(3), 325-346.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament d'Ensenyament (2003). *L'ús del llenguatge a l'escola. Propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge*.

GRAHAM, S. & PERIN, D. (2007). *Writing next: effective strategies to improve writing of adolescents in middle and high schools*. Nova York: Carnegie Corporation.

GRAHAM, S., MACARTHUR, C. A., & FITZGERALD, J. (Eds.). (2013). *Best practices in writing instruction, 2nd edition*. Guilford Press.

HARRIS, S., GRAHAM, S., MASON, L., FRIEDLANDER, B. (2008). *Powerful writing strategies for all students*. Paul H. Brookes Publishing.

LIMPO, T., OLIVE, T. (2021). *Executive Functions and Writing*. Oxford University Press.

MACARTHUR, C. A., GRAHAM, S., & FITZGERALD, J. (Eds.). (2006). *Handbook of writing research*. 1st Edition. Nova York: Guilford Press.

MACARTHUR, C. A., GRAHAM, S., & FITZGERALD, J. (Eds.). (2016). *Handbook of writing research*. 2nd Edition. Nova York: Guilford Press.

PALOU, J. et al. (2005). *La llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*. Barcelona: Graó.

RUIZ BIKANDI, U. (2000). Enseñar la lengua oral. dins *Didáctica de la segunda lengua en Educación Infantil y Primaria*, U. Ruiz Bikandi (ed.). Madrid: Síntesis.

SÁNCHEZ CANO, M. (1999). *Aprenent i ensenyant a parlar*. Lleida: Pagès Editors.

SÁNCHEZ CANO, M. (coord.) (2009). *La conversa en petits grups a l'aula*. Barcelona: Graó.

SNOWLING, M. J., & HULME, C. (Eds.). (2005). *The science of reading: A handbook*. Oxford: Blackwell Publishing.

TOLCHINSKY, L. (1993). *Aprendizaje del lenguaje escrito. Procesos evolutivos e implicaciones didácticas*. Barcelona: Anthropos.

TOLCHINSKY, L. (2003). *The cradle of culture and what children know about writing and numbers before being taught*. Psychology Press.

TOUGH, J. (1987).: *El lenguaje oral en la escuela*. Madrid : Visor /MEC.

*Nota: En cas d'alteracions a la docència, degut a recomanacions de les autoritats sanitàries, el professorat de l'assignatura facilitarà bibliografia disponible online

Programari

No aplicable